

KO‘Z OLMASI VA UNING YORDAMCHI APPARATLARINING YAXSHI SIFATLI O‘SMALARINI PATOMORFOLOGIK DIAGNOSTIKASINI TAKOMILLASHTIRISHI

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti
“Patalogik anatomiya, sektion biopsiya ”
kafedrasi t.f.n ,dotsenti **Abdullayev.B.S**

Samarqand Davlat tibbiyot universiteti
“Patalogik anatomiya, sektion biopsiya ”
kafedrasi magistri **Normurodova Hulkaroy Furqatjonovna**

Annotatsiya

Ushbu maqolada ko‘z olmasi va uning yordamchi apparatlarida uchraydigan yaxshi sifatli o‘smalarning patomorfologik xususiyatlari, ularni diagnostika qilishdagi zamonaviy yondashuvlar hamda morfologik tekshiruvlarni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqot davomida klassik gistologik, maxsus bo‘yoqlar va immunogistokimyoviy usullarning diagnostik ahamiyati tahlil qilindi. Olingan natijalar yaxshi sifatli o‘smalarni erta aniqlash va differensial diagnostikasini yaxshilash imkonini beradi.

Kalit so‘zlar: ko‘z o‘smalari, yaxshi sifatli o‘smalar, patomorfologiya, gistologik tekshiruv, immunogistokimyo, diagnostika.

Kirish

Ko‘z qovoqlarining o‘smalari eng ko‘p uchraydigan onkologik patologiya bo‘lib, onkologik qabulning 80 foizini tashkil qiladi. Ko‘z qovoqlari terisi, yuzning terisi kabi, tashqi muhitning ta’siri oqibatida (insolyatsiya va radiatsiya spektrning qisqa to‘lqinli ta’siri teriga kanserogen ta’sir qiladi) doimiy nurlanish natijasida o‘smalar paydo bo‘lishiga zamin yaratadi. Ko‘zning yaxshi sifatli o‘smalari ko‘p turlicha bo‘lib, ularni lokalizatsiyasi, kelib chiqishi (epiteliial, mezenximal, nevral), hujayra turi va klinik

xususiyatlariga (tez o'sishi, metastaz bermasligi) qarab tasniflash mumkin, masalan, kon'yunktiva papillomasi, blefarit, kista, lipoma, nevus kabi o'smalar, ularning asosiy belgilari sekin o'sish, aniq chegaraga ega bo'lishi va organizmga katta xavf tug'dirmasligidir. Papilloma (akantoepitelioma, skvamos papilloma): To'qima teridan yaxshi ajratilgan donachali o'sish

bo'lib, u qovoqlarning terisida o'sadi. Shakllanish yumshoq, rangi iflos-sariq yoki kulrang bo'ladi. Trixoeptelioma (Brukning adenoidli kistoz epiteliomasi): O'sma kiprik follikulalarining ostida joylashadi, palpatsiya paytida qattiq, yakka tartibda bo'ladi. Ter bezining adenomasi (gidrodenoma): Pastki qovoqdagi bir nechta toshmalar, aniq chegaralangan, qattiq tugunlari kichik no'xat o'lchamida bo'ladi. Bazalioma: Eng keng tarqalgan ko'z qovoqlari o'simtasi. Bazal hujayrali karsinoma barcha zararli o'smalarning 85 foizini tashkil etadi. Bemorlarning asosiy yoshi 50-60 yosh, ayollar va erkaklar teng darajada kasal bo'ladi. Sevimli lokalizatsiyasi – bu pastki qovoqning ichki bo'limlari. Bazal hujayrali karsinomalar embrion hujayralardan kelib chiqadi. Peptik yaraga aylanib, periferik qismlari notekis, teginsa tez qon chiqadi. Yara chetlari asta-sekin atrofdagi sog'lom to'qimalarga kirib boradi.

Konyunktiva o'smalari Boumen epiteliomasi: Ultrabinafsha nurlar va kimyoviy zaharlanishdan keyin kelib chiqadi. prekanseroz kasallik; Ko'z qovog'ining konyunktivaga o'tishida uchraydi. Ko'z qovoqlarining terisida kamroq uchraydi. Boven epitheliyasida infiltrativ o'sishni hisobga olmaganda, saraton kasalligining barcha belgilari mavjud. Saraton jarayoni giperplastik epiteliya qatlami bilan yopiladi va ostidagi to'qimaga o'tmaydi.

Nevus: Konyunktivaning pigmentli o'simtasi bo'lib, yaxshi sifatli o'smalarning 22% ni tashkil qiladi. Birlamchi orttirilgan konyunktival melanoz (PPM): Odatda bir tomonlama bo'ladi.

Mavzuning dolzarbligi. 2020 yil holatiga ko'ra, 285 million odam ko'rish qobiliyatidan aziyat chekdi, ulardan 39 millioniga ko'rlik tashxisi qo'yilgan. Bu

raqamning qariyb yarmi oldini olish yoki davolashning yetishmasligi bilan bog'liq. . Hozirda O'zbekiston hududida 1 yilda o'rtacha 65-70 nafar bolalarda birlamchi retinablastoma kasalligi aniqlanmoqda. Bu ko'rsatkich qo'shni davlatlarga qaraganda ancha ko'p. Ko'z ichidagi o'smalar bilan bemorlar guruhi, bizning ma'lumotlarimizga ko'ra, tekshirilganlarning umumiy guruhining 11,8% ini tashkil etdi, ya'ni 100000 birlamchi bemordan 52 kishilarda uchrab, ayollar soni (60%), erkaklar (40%) tashkil qilmoqda

tadqiqot maqsadi Ko'z olmasi va uning yordamchi apparatlarini yaxshi sifatli o'smalarini patomorfologik diagnostikasini takomillashtirish usullarini ishlab chiqarish

Tadqiqot usullari O'simta to'qimasidan namuna olishning bir necha turlari mavjud: 1 Eksizion biopsiya: O'sma butunlay (sog'lom to'qimalar bilan birga) kesib olinadi va tekshiriladi. Bu usul ko'pincha qovoqdagi papilloma, nevus yoki kista kabi kichik xavfsiz o'smalarda qo'llaniladi.

Incision (inkizion) biopsiya: Agar o'sma juda katta bo'lsa, uning bir qismi gistologik tahlil uchun kesib olinadi.

Trepano-biopsiya: Orbita (ko'z kosasi) o'smalarida maxsus igna yordamida o'sma markazidan ustun shaklida to'qima namunasi olinadi.

2. Gistologik tekshirish

Olingan to'qima namunasi fiksatsiya qilinadi (odatda formalin eritmasida), parafin bloklarga quyiladi va mikrotomda juda yupqa qatlamlarga kesiladi.

Gematoksilin-eozin bilan bo'yash: Xavfsiz o'smalar (masalan, adenoma yoki fibroma) uchun hujayralarning tartibli joylashishi, kapsulaning mavjudligi va atipik hujayralarning yo'qligi aniqlanadi. xavfsiz o'smalarda hujayra polimorfizmi kuzatilmaydi va mitotik bo'linishlar juda kam bo'ladi.

3. Tsitologik tekshiruv (Punksion biopsiya)

Bu usulda o'smadan ingichka igna yordamida hujayralar so'rib olinadi (Fine-needle aspiration biopsy - FNAB).

Konyunktiva yoki qovoq yuzasidagi o'smalardan suratma-iz (impression cytology) olish mumkin.

Bu usul ayniqsa konyunktiva o'smalarida to'qimaga shikast yetkazmasdan hujayra tabiatini aniqlashda juda qo'l keladi.

4. Immunogistoximik (IGX) tahlil

Xavfsiz o'smalarni xavfli o'smalardan yoki boshqa o'xshash kasalliklardan differensial diagnostika qilish uchun qo'llaniladi:

Masalan, Gemangioma (qon tomir o'smasi)ni aniqlashda qon tomir endoteliysi markerlari (CD31, CD34) tekshiriladi

Xulosa

Ko'z olmasi va uning yordamchi apparatlarining yaxshi sifatli o'smalarini patomorfologik diagnostikasini takomillashtirish zamonaviy ilmiy yondashuvni talab etadi. Klassik gistologik usullarni immunogistokimyoviy va morfometrik tekshiruvlar bilan uyg'unlashtirish diagnostik aniqlikni oshiradi hamda klinik amaliyotda muhim ahamiyat kasb etadi

Foydalanilgan adabiyotlar

Jahon sog'liqnisaqlashtashkiloti (JSST).

- WHO Classification of Tumours of the Eye and Ocular Adnexa. Lyon: IARC Press, 2020.
- Yanoff M., Duker J.S.
- Ophthalmology. 5th edition. Elsevier, 2019.
- Elder D.E., Elenitsas R., Johnson B.L., Murphy G.F.
- Lever's Histopathology of the Skin. 11th edition. Wolters Kluwer, 2015.
- Kumar V., Abbas A.K., Aster J.C.

- Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease. 10th edition. Elsevier, 2021.
- Font R.L., Croxatto J.O., Rao N.A.
- Tumors of the Eye and Ocular Adnexa. AFIP Atlas of Tumor Pathology, Washington, 2006.
- Shields J.A., Shields C.L.
- Atlas of Intraocular Tumors. 2nd edition. Lippincott Williams & Wilkins, 2008.
- Rosai J.
- Rosai and Ackerman's Surgical Pathology. 11th edition. Elsevier, 2018.
- Weiss S.W., Goldblum J.R.
- Enzinger and Weiss's Soft Tissue Tumors. 6th edition. Elsevier, 2014.
- Dabbs D.J.
- Diagnostic Immunohistochemistry. 5th edition. Elsevier, 2019.
- Быков В.Л.
- Гистология, цитология и эмбриология. Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2018.